

Cuvânt înainte

Anul 2015 a marcat momentul unei abordări altfel, de către Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni din cadrul Consiliului Europei, asupra puterii judecătorești, prin adoptarea Avizului nr. 18 „Poziția puterii judecătorești și relația ei cu celelalte puteri ale statului în democrația modernă”.

Acest aviz marchează debutul unui dialog între puterile judecătorească, legislativă și executivă care consolidează statul de drept, în care niciuna dintre ele nu își arogă dreptul de a domina, ci dimpotrivă „cele trei puteri se sprijină una pe cealaltă pentru a oferi în ansamblu toate serviciile publice necesare într-o societate democratică. Așadar, în timp ce legiuitorul asigură cadrul legislativ, puterea judecătorească este cea care trebuie să îl interpreteze și să îl aplice, în baza deciziilor sale, în timp ce puterea executivă răspunde adesea de executarea deciziilor judecătorești în interesul societății. În acest fel, cele trei puteri funcționează într-o relație de interdependență sau de convergență și divergență. În consecință, nu poate exista niciodată o «separare a puterilor» completă. Cele trei puteri ale statului funcționează mai curând ca un sistem de control și de echilibru (checks and balances) care o responsabilizează pe fiecare în parte, în interesul societății în ansamblu.” (par. 9 din aviz).

Avizul nr. 18 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni a constituit obiectul mesei rotunde din data de 10 iunie 2016, „Dialogul autorității judecătorești din România cu celelalte autorități ale statului în consolidarea statului de drept. Realități și perspective”, ce a avut loc la Facultatea de Drept, din cadrul Universității din București, organizată de către reprezentantul României la Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni din cadrul Consiliului Europei în parteneriat cu Societatea de Științe Juridice, cu Editura Universul Juridic și Facultatea de Drept din cadrul Universității București.

La această importantă dezbatere au fost invitați profesori și practicieni ai dreptului care în intervențiile lor au adus o

dimensiune concretă asupra realității statului de drept din România, model al unei democrații moderne.

Așadar, în România consolidarea statului de drept este dată de un dialog continuu între autoritatea judecătorească și celelalte autorități, interesul comun al acestora fiind încrederea cetățeanului în democrația actuală.

Totodată, autoritatea judecătorească din România asigură echilibrul cu celelalte autorități, legislativă și executivă, fiind consultată în cadrul procesului de elaborare a legilor din justiție, punând în aplicare legile, dar și interpretându-le prin mecanismele legale de unificare de care dispune Înalta Curte de Casație și Justiție (recursul în interesul legii și sesizarea Înaltei Curți în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept) cuprinse, atât în Codul de procedură penală, cât și în Codul de procedură civilă, dar și punerea în executare a actelor Guvernului, fiind efectuat și un control de legalitate a acestora, pe calea contenciosului administrativ.

Curtea Constituțională a României, prin atribuțiile sale efective, asigură un echilibru asupra autorităților statului de drept în România, prin soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate, a conflictelor între autoritățile statului, supremația normei constituționale întărind democrația modernă a societății românești.

Intervențiile invitaților asupra modelului de dialog între autoritatea judecătorească din România cu celelalte autorități ale statului, legislativă și executivă, a autorității judecătorești și Curtea Constituțională, principiului loialității constituționale și raporturile dintre cele trei autorități ale statului, rolului autorității judecătorești, modului de recrutare a judecătorilor, condiție necesară pentru asigurarea independenței și imparțialității justiției, ne permit o analiză diversă asupra locului și rolului autorității judecătorești din România cu celelalte autorități ale statului, concluziile dezbaterilor fiind interesante, iar propunerile formulate putând fi puse în aplicare, conferind un grad de realism asupra evoluției în prezent a democrației din țara noastră.

Pe această cale aduc călduroase mulțumiri partenerilor mei în organizarea mesei rotunde: Societatea de Științe Juridice și platformei profesionale on line juridice.ro, Editurii Universul Juridic, portalului on line al acesteia și Facultății de Drept din cadrul Universității București, care asigură într-un grad ridicat de profesionalism formarea și educarea tinerelor generații în științele sociale, a specialiștilor dreptului, practicienilor, în dezvoltarea unei atitudini civice, axată pe respectul valorilor democratice, ale drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, într-o societate deschisă viitorului prin noi paradigme sociale și umane.

De asemenea, mulțumesc invitaților mei, doamnei profesor universitar doctor Bianca Selejan-Guțan, doamnei judecător Dana Gârbovan, domnului lector universitar doctor Bogdan Dima, profesor universitar doctor Ștefan Deaconu, domnului conferențiar universitar doctor Ioan Chelaru pentru reflecțiile asupra normelor Avizului nr. 18 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni din cadrul Consiliului Europei și aplicațiile concrete în modelul democrației românești.

Totodată, mulțumesc participanților la conferință, judecători, procurori și avocați, care prin intermediul discuțiilor domniilor lor au exprimat idei realiste și critici constructive asupra modalităților concrete de realizare a dialogului între autoritățile statului de drept din România.

Consider că acest volum cuprinde prin ideile sale realitatea actuală asupra statului de drept și echilibrului autorităților judecătorești, legislativă și executivă în modelul actual de democrație, dar care prefigurează prin propunerile formulate o schimbare de paradigmă, ceea ce asigură încredere și cooperare, pe calea dialogului continuu între acestea, așa încât serviciul public al fiecăreia dintre ele să conducă la asigurarea interesului superior al cetățeanului român, parte a familiei europene.

*Judecător dr. Rodica Aida Popa
Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală
Reprezentantul României la Consiliul Consultativ
al Judecătorilor din România*

Foreword

In 2015 the moment of a different approach over judiciary power was obvious, as expressed by the Consultative Council of European Judges within the European Council by adopting Opinion nr 18:

"The position of the judiciary and its relations with other powers of the state in a modern democracy".

This opinion marks the starting point of a dialogue among the three powers of the state: legislative, executive and judicial that consolidate the rule of law with none of them reclaiming the dominant role, but on the contrary „the three powers rely on each other to offer as a whole all the necessary public services pertinent to a democratic society."

Therefore, the responsibility of the legislature is to design the legal framework, the judiciary's role has to be the interpreting and application of the law, based on its court rulings, while the executive power is responsible for carrying out the legal decision for the society interests.

In this way the three powers act in a relationship of interdependence, or of convergence and divergence. As a consequence, there can never be a complete „separation of powers".

It may be recognized that the three powers of the state function as a system of checks and balances that holds each accountable in the interest of society as a whole. (Paragraph 9 from the Opinion).

The Opinion nr 18 of Consultative Council of European Judges was on the agenda of a round table meeting on June 10th 2016 "The dialogue of the judicial authority of Romania with the other state authorities with a purpose of consolidation the rule of law. Realities and Perspectives" held at the Faculty of Law, Bucharest University organised by the Romanian Representative at the Consultative Council of European Judges within the European Council in partnership with the Society of Legal Science, with Publishing House "Universul Juridic" and the Faculty of Law from Bucharest University.

To this important debate professors and law practitioners were invited, they have offered through their contributions a concrete dimension over the reality of the rule of law from Romania, model of a modern democracy.

Therefore in Romania the consolidation of the rule of law is based on a continuous dialogue between the judiciary authority and the others authorities, the common interest of those being the trust of citizens in the current democracy.

Moreover, the judiciary authority from Romania ensures the balance with other legislative authorities, legislative and executive, being consulted within the process of law drafting, applying the laws, but also interpreting them by legal mechanisms of unification by the High Court of cassation and justice (appeal in the interest of the law and intimation of the High Court with the purpose of giving an advance decision for clarifying any legal issues) comprised both in the Criminal Law Code as well as in the Civil Code, but also putting into practice the decisions of the government, a control of their legitimacy being held, through the disputed claims office.

The Constitutional Court of Romania through its effective attributes ensures a balance over the authorities of the rule of law from Romania by solving the unconstitutionality exceptions from the law provisions, conflicts among state authorities, the supremacy of the constitutional norm is strengthening the modern democracy of Romanian society.

The guests input over the model of dialogue between the judiciary power in Romania with other state authorities, legislative and executive, of the judiciary power and the Constitutional Court, the principle of constitutional loyalty and the relationship between the three authorities of the State, the role of the judiciary, methods of recruitment of the judges, a prerequisite for ensuring the independence and impartiality of justice, all these allow us to make a diverse analysis of the place and role of the judiciary in Romania in relationship to other state authorities, the outcome of the debate is interesting, while the proposals may be implemented, giving a degree of realism over the evolution of democracy in our country now.

I would like to extend my warmest thanks to my partners for helping me in organizing this round table, to the Society of Legal Science, professional online platform juridice.ro, to the Publishing House “Universul Juridic”, its web portal, The Faculty of Law from Bucharest University which ensures a high level of professionalism in the social sciences education and training of the young generation, of law specialists, practitioners that develop a civic attitude, based on respecting democratic values, fundamental human rights and freedoms in a society open to the future thanks to new human and social paradigms.

I would like to thank my guests, University Professor PhD Bianca Selejan-Guțan, Judge Dana Gârbovan, President of Union National of Judges by Romania, Assistant Professor Bogdan Dima, Ph D University Professor Ștefan Deaconu, Associate Professor Ph D Ioan Chelaru for their input over the norms from Opinion nr 18 of the Consultative Council of European Judges and concrete applications of the model for the Romanian democracy.

I would like also to thank to all conference participants, judges, prosecutors and solicitors who through their discussions expressed realistic ideas and constructive criticism for the concrete ways of developing a dialogue between the authorities from the rule of law in Romania.

I believe that this volume expresses through its main ideas the state of fact of the rule of law and the balance of the three authorities in the model of democracy of nowadays, but it also anticipates a change of paradigm through the given proposals, that is giving trust and cooperation, thanks to the ongoing dialogue among them, so that the public service of each of them may assist to provide the superior interest of the Romanian citizen, now part of the European family.

*Judge PhD in Law **Rodica Aida Popa**
High Court of Cassation and Justice, Criminal Section,
Romania Representative at the Consultative Council of European
Judges within the Council of Europe*

Londra, 16 octombrie 2015

CCJE(2015)4

CONSILIUL CONSULTATIV AL JUDECĂTORILOR EUROPENI (CCJE)

AVIZUL NR. 18 (2015)

„Poziția puterii judecătorești și relația ei cu celelalte puteri ale statului în democrația modernă”

I. Introducere. Motivarea și obiectul Avizului

1. În ultimele decenii, relația dintre cele trei puteri ale statului (legislativă, executivă și judecătorească) a suferit transformări. Puterea executivă și cea legislativă au devenit mai interdependente. Puterea legislativului de a cere socoteală executivului s-a diminuat¹. În același timp, rolul puterii judecătorești a evoluat. Numărul cazurilor aduse în fața instanțelor judecătorești și numărul actelor legislative pe care instanțele trebuie să le aplice au crescut dramatic. Creșterea puterii executive a condus în mod special la un număr tot mai mare de contestații în instanță ale acțiunilor acestuia, ceea ce, la rândul său, ridică anumite întrebări privind

¹ A se vedea Gardbaum, „Separation of Powers and the Growths of Judicial Review in Established Democracies (or Why Has the Model of Legislative Supremacy Mostly Been Withdrawn From Sale?)”, 62 American Journal of Comparative Law (2014) 613.

obiectul rolului de control al puterii judecătorești asupra executivului. Numărul contestațiilor în instanță privind puterile și acțiunile legislativului a crescut. Prin urmare, puterea judecătorească este nevoită tot mai des să examineze și uneori chiar să restrângă acțiunile celorlalte două puteri². În prezent, pentru părțile în litigiu și pentru societate în ansamblu, procesul judiciar oferă un fel de arenă democratică alternativă în care are loc schimbul de argumente între segmente ale publicului și puterile statului și sunt dezbătute chestiuni de interes general. Instanțele judecătorești decid în probleme de mare importanță economică și politică. Instituțiile internaționale, în special Consiliul Europei și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), Uniunea Europeană și Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CEJ) au toate o influență considerabilă în statele membre, în special în consolidarea independenței puterii judecătorești și a rolului acestei în apărarea drepturilor omului. De asemenea, aplicarea regulilor și standardelor europene și internaționale și punerea în aplicare a deciziilor CEDO și CEJ prezintă noi provocări pentru magistrații din statele membre, aplicarea acestora fiind contestată uneori de politicieni și analiști.

2. Deși în general, „separarea puterilor” este acceptată de toate statele membre, în ultimii ani au apărut o serie de conflicte și de tensiuni îngrijorătoare. Astfel de îngrijorări au fost exprimate în rapoartele Secretarului General al Consiliului Europei din 2014 și din 2015³, ca și în Rapoartele de situație ale CCJE din 2013 și din 2015. De exemplu: în unele țări, noile majorități politice contestă poziția unor judecători care

² Specialiștii au identificat o „expansiune globală a puterii judiciare”: a se vedea Tate și Vallinder (ed.), *Global Expansion of Judicial Power*, New York University Press, 1997.

³ A se vedea respectiv Rapoartele Secretarului General privind „Stadiul democrației, drepturilor omului și statului de drept în Europa” pe 2014 și 2015, denumite în continuare „Raportul Secretarului General al Consiliului Europei (2014)” și respectiv „Raportul Secretarului General al Consiliului Europei (2015)”.